

Утвърдил: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Философски

Специалност: (код и наименование)

Ф	Ф	С	0	4	0	1	1	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Социология

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

И	3	4	8
---	---	---	---

ИМЕ НА ДИСЦИПЛИНАТА: *Изследвания на културата и образованието
(Изследвания на детството и родителството)*

Преподаватели: д-р Мария Мартинова, Гергана Ненова

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	0
	Семинарни упражнения	60
Обща аудиторна заетост		60
Извънаудиторна заетост	Курсова работа	30
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	30
	Събиране и обработка на емпирична информация	30
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Курсова работа	30%
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	40%
3.	Изпит (публична защита на курсова работа)	30%

Критерии на оценяване	
За оценка „Отличен“	Курсова работа Подбрана подходяща и евристична перспектива по проблем в тематика в курса. Привличане на нужни теоретични инструменти за анализ и аргументиране на избора. Ясно представяне на структурата на проучването – обект, предмет на анализ и т.н. Обособяване на ясни тези и аргументация. Ясно представяне на постигнатите резултати. Представяне на използвания емпиричен материал. Коректно цитиране на източници и библиография.

	<p>Участие в тематични дискусии в часовете Предварително запознаване с текстовете или другите материали за семинарите. Продуктивно участие в обсъжданията. Активно представяне на свършената от студентите работа по техните изследователски разработки.</p> <p>Публична защита на курсова работа Ясно и структурирано представяне на темата, предмета и метода на проведеното проучване. Изказване на основни тези или резултати, постигнати в процеса на работа. Ясен отговор на поставените от аудиторията въпроси; обосноваване на подхода и изследователската позиция. Поставяне на конструктивни въпроси към останалите представящи курсови работи студенти. Студентите, представящи екипен проект, се оценяват индивидуално в представянето и защитата на курсовите си работи.</p>
<p>За оценка „Много добър“</p>	<p>Курсова работа Подбрана подходяща и евристична перспектива по проблем в тематика в курса. Употреба на теоретични инструменти за анализ. Представяне на структурата на проучването – обект, предмет на анализ и т.н. и постигнатите резултати. Обособяване на ясна теза и аргументация за нея. Представяне на използвания емпиричен материал. Коректно цитиране на източници и библиография.</p> <p>Участие в тематични дискусии в часовете Предварително запознаване с повечето текстове и материали за семинарите. Продуктивно участие в обсъжданията. Представяне на части от свършената от студентите работа по техните изследователски разработки.</p> <p>Публична защита на курсова работа Структурирано представяне на темата, предмета и метода на проведеното проучване. Изказване на основна тези или резултат, постигнат в процеса на работа. Съдържателен отговор на поставените от аудиторията въпроси. Плюс е поставянето на конструктивни въпроси към останалите представящи курсови работи студенти. Студентите, представящи екипен проект, се оценяват индивидуално в представянето и защитата на курсовите си работи.</p>
<p>За оценка „Добър“</p>	<p>Курсова работа Демонстриране на перспектива по проблем в тематика в курса. Употреба на теоретичен инструмент за анализ. Представяне на елементи от структурата на проучването – обект, предмет на анализ и т.н. и постигнатите резултати. Наличие на теза и аргументация за нея. Представяне на използвания емпиричен материал. Коректно цитиране на източници и библиография.</p> <p>Участие в тематични дискусии в часовете Предварително запознаване с част от текстове и материали за семинарите. Продуктивно участие в обсъжданията. Представяне на поне един фрагмент от свършената от студентите работа по техните изследователски разработки.</p> <p>Публична защита на курсова работа Структурирано представяне на темата на проведеното проучване. Изказване на основна тези или резултат, постигнат в процеса на работа. Отговор на поставените от аудиторията въпроси. Плюс е поставянето на конструктивни въпроси към останалите представящи курсови работи студенти. Студентите, представящи екипен проект, се оценяват индивидуално в представянето и защитата на курсовите си работи.</p>
<p>За оценка „Среден“</p>	<p>Курсова работа Избор на тема, съобразена със съдържанието на курса. Употреба на теоретичен инструмент за анализ. Представяне на елементи от структурата на проучването. Представяне на използвания емпиричен материал. Коректно цитиране на източници и библиография.</p> <p>Участие в тематични дискусии в часовете Предварителна работа с някои от текстове и материалите за семинарите. Участие в част от обсъжданията.</p> <p>Публична защита на курсова работа</p>

	<p>Представяне на темата на проведеното проучване. Изказване на основна тези или резултат, постигнат в процеса на работа. Плюс е поставянето на конструктивни въпроси към останалите представящи курсови работи студенти.</p> <p>Студентите, представящи екипен проект, се оценяват индивидуално в представянето и защитата на курсовите си работи.</p>
--	---

Анотация на учебната дисциплина:	
<p>Курсът има за цел да въведе студентите в тематиките за детството и родителството като поле за изследователска работа и им дава възможност да разработят и осъществят собствени изследвания в рамките на това поле. Курсът представя разнообразни теоретични проблеми, конкретни изследвания и възможни изследователски подходи, методи и обекти в социологията на детството и родителството, като заедно с това предоставя пространство за обсъждане на изследователските интереси, стратегии и методи на студентите и на специфичните проблеми, с които се сблъскват при провеждането на собствено изследване. По този начин студентите ще участват в научните усилия да се проблематизира и разбере актуалната ситуация на преобразуване на практики, интерпретации и роли, свързани с детството и родителството. Изследователската работа в рамките на курса ще подобри техните разбираня за различните етапи на изследователския процес и уменията им за емпирична работа, анализ на данни и представяне на изследвания.</p>	

Предварителни изисквания:	
Няма предварителни изисквания за записване на курса.	

Очаквани резултати:	
<p>Познаване на основни теоретични позиции и интерпретации по темите за родителството и детството. Засилена чувствителност към социологическата значимост на тези феномени и тяхната динамика. Запознаване с различни подходи за изследване и анализ на конкретни практики и феномени в рамките на тематиката на курса. Изпробване на изследователски методи и техники в собствено изследване. Повишена компетентност на участие в академична дискусия и за представяне на автори и лични изследователски позиции.</p>	

Учебно съдържание

№	Тема лекции:	Хорариум
Етап 1	<p>Първата част от практиката е теоретично-подготвителна и се състои в запознаване с основни интерпретации, понятия и подходи за разбиране на детството и родителството като специфични и исторически изменчиви обществени феномени. Студентите ще се запознаят с основни въпроси и начини на изследване на детството и родителството през примера на вече осъществени и публикувани изследвания. Това включва работа със социологически текстове и дискусии върху предметната област на изследванията, използваните теоретични инструменти за анализ и начините за набавяне и анализ на емпирични данни.</p> <p>Основни теми и акценти са:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Появата на темата за детството в социалните науки и основни теоретични подходи в социологията на детството (4 часа) - Ролята на институциите в изработване на нормативни модели на детство и отглеждане на деца. Поява и развитие на дискурсите за правата на детето, детето в националната държава. (4 часа) - Критичните проблематизации на разнообразните експертизи, предлагащи визии за „детето“ и аргументиращи практики по организиране на процесите по отглеждане на децата в съвременните общества. Конструирание на родителската отговорност в публичното пространство. (4 часа) - Пол и родителство. Нови модели на бащинство и майчинство. 	16 часа

	Майчински и бащински активизъм. Разделение на труда в семействата с деца. (4 часа)	
Етап 2	<p>В тази част от курса в дискусия с преподавателите и с останалите участници в курса студентите ще преминат през различните етапи на изготвяне на дизайн на собствено изследване в областта на социологията на детството или родителството:</p> <ul style="list-style-type: none"> • формулиране на изследователски проблем • избор на теоретична и понятийна рамка • запознаване със съществуващата литература по въпроса • избор на предмет на изследване • избор на обект на изследване • формулиране на изследователски цели и задачи • поставяне на изследователски въпроси • формулиране на хипотеза (хипотези) • избор на метод, с който може да се отговори на изследователските въпроси и да се верифицира хипотезата (хипотезите) • изработка на инструмент за събиране на данни • формиране на извадка • събиране на данни <p>Всеки един от участниците ще има възможност да представи изследователския си проект и да получи обратна връзка и предложения за подобряването му. Възможно е, при желание от страна на студентите, да се сформират екипи, които да осъществят общо изследване. В такъв случай изискванията към събраната информация и задълбоченост на работата се увеличават пропорционално на участниците, като всеки подготвя отделен текст на база съвместната работа и се оценява индивидуално.</p>	24 часа
Етап 3	<p>В последния етап на курса студентите представят резултати от пилотни изследвания или фрагменти от работата си със събрания емпиричен материал. Тук те ще имат възможност да представят и подложат на обсъждане и специфичните трудности, които срещат в процеса на провеждане на изследването си или в обработката на данните. Обсъжданията на тяхната работа в семинарните занятия има за цел да подпомогне студентите в завършването на техните изследвания и да даде навременна обратна връзка по отношение на избрания подход.</p>	20 часа

Библиография

Основна:

Ангелова, В. 2009. Бг Мама – виртуални „количкарки” и кърмачки на гражданското общество. В: *Новите млади и новите медии*. София: Институт Отворено общество.

Босев, И. 2014. Социално конструиране на детството върху примера на детските играчки. В: *Социологически проблеми*, бр. 46, с. 259-279

Градев, Д. 2012. *Критичната социална психология*. София: Изток-запад.

Димитрова, В. 2018. *Глава 7 Тялото на жената и грижата за детето*. В: Управление на бедността. Хигиена и медицина през междувоенния период. София. Изток-Запад. 179-202

Димитрова, И. 2014. От „деца по поръчка“ към „родители по поръчка“: проблемът за „възможно най-доброто“ родителство. В: *Семинар БГ*. Електронен източник: <https://www.seminar-bg.eu/spisanie-seminar-bg/broy11/item/432-nai-dobroto-roditelstvo.html>

Димова, Н. 2009. Джендър представи и практики на постсоциалистическите градски семейства в България. В: *Критика и хуманизъм*, бр. 30, с. 247-266

Еленков, И., Колева, Д. (съст.) 2010. *Детството при социализма. Политически, институционални и биографични перспективи*. София: Център за академични изследвания/ Рива.

Илиева, И. 2000. Раждането в логиката на модерните институции. В: *Критика и хуманизъм*, бр. 9, с. 99-114

Кабакчиева, П. и др. 2016. Ефекти върху децата, оставени от родители, които работят и живеят в чужбина. Доклад на УНИЦЕФ. https://www.unicef.org/bulgaria/sites/unicef.org.bulgaria/files/2018-12/Children_left_behind_march_2016.pdf

Мартинова, М. 2015. Родителски практики и управляемост: естественост, женственост и самодостатъчност на съвременната майка. В: *Критика и хуманизъм* 44:71-89.

Ненова, Г. 2017. Експертност и родителство в книгите за отглеждане на деца в България през 21-ви век. В: *Докторантски четения 1/2017*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 281-291

Пашова, А. 2010. *Детство и жизнени светове на роми в Западна България*. София: СЕМАРИШ

Попова, К. 1999. *Националното дете. Благотворителната и просветна дейност на СЗДБ (1925-1944)*. София: Лик.

Стойкова, Е. 2006. „Полови неравенства в букварите за първи клас“ В: *Предизвикателства на докторантите (четири социологически изследвания)* София: Изток-Запад: 13-53.

Тодорова, В. 2014. Майки и бащи в спор за родителските права: за нов "полов ред" в семейното право? В: *Семейните отношения в променящия се свят: Правни, социологически и икономически измерения*, съставител Шопов, А. София: Сиби.

Хайдиняк, М. 2017. *Малките деца (0-8 г.) и дигиталните технологии. Какво се промени за една година? Национален доклад – България*. Център за безопасен интернет. Електронен източник: https://www.safenet.bg/images/sampleddata/files/0-8_Bulgaria_National_report_1year_later_BG.pdf

James, A. and Prout, A. (editors) *Constructing and Re-constructing Childhood. Contemporary Issues in the Sociological Study of Childhood*. London and Washington, D.C.: Falmer Press.

Leonard, M. 2016. *The Sociology of Children, Childhood and Generation*. Sage.

Допълнителна:

Габровска, М. 2016. Кога яйцеклетките ни са най-красиви? В: *dVERSIA*. Електронен източник: <http://dversia.net/925/eggs-freezing-campaign/>

Гончарова, Г. 2009. Отвъд границите на поколението. *Критика и хуманизъм*, бр. 29, с. 285-300

Господинов, Г. 2011. Лексиконът: Към дискурса на детството и юношеството през социализма. *Критика и хуманизъм*, бр. 37, с. 81-106

Данова, Н. 2017. Детството в българското общество XV-XIX век. В: *Маргиналия*. Електронен източник: <https://www.marginalia.bg/aktsent/detstvoto-v-balgarskoto-obshtestvo-15-19-vek/>

Дикенсън, Д. 2011. *Пазаруване на тела: превръщане на телесните части в печалба*. София. Алтера.

Димитрова, И. 2012а. Генетично гражданство: политически икономии на страданието. В: *Социологически проблеми*, бр. 44, с. 101-122

Димитрова, И. 2012б. *Пренатална диагностика и биополитика в България*. София. Издателство „Изток-Запад“

Димитрова, И. 2011. Профилактика на генетичните заболявания в България: генетично управление и технологии на себе си. В: *Социологически проблеми*, 3-4, 365-385

Ненова, Г. 2018. Дистанция от ролята на майка в Web 2.0. В: *Годишник на Софийския университет "Св. Климент Охридски"*. Философски факултет. Книга Социология. Т. 107. 170-183

Baraldi, C. and Cockburn, T. (editors). 2018. *Theorising Childhood. Citizenship, Rights and Participation*. Palgrave. Macmillan.

Dimova, N. 2018. Play, Study, Success. Everyday Life of Middle-Class Children in Sofia. In: *Balkan Life Courses: Part 1: Childhood, Youth, Old Age, Work and Rituals*, ed. by Roth, K. and Benovska, M. *Ethnologia Balkanica* series, Book 20. LIT Verlag

Donzelot, J. 1997. *The Policing of Families*. Penton Books. New York

Drotner, K. and Livingstone, S. 2008. *The International Handbook of Children, Media and Culture*. Sage.

Hays, S. 1996. *The cultural contradictions of motherhood*. New Haven and London: Yale University Press

Kassem, D., Murphy, L. and Taylor, E. (editors) 2010. *Key Issues in Childhood and Youth Studies*. London and New York: Routledge.

Kehily, M.J. (editor) 2004. *An Introduction to Childhood Studies*. Maidenhead: Open University Press.

Lee, E. Bristow, J. Faircloth, C. and Macvarish, J. (ed.) 2014. *Parenting Culture Studies*. Palgrave Macmillan.

Livingstone, S. 2002. Chapter 6. Changing Media, Changing Literacies. 211-251. In: *New People and New Media. Childhood and the Changing Media Environment*. London, Thousand Oaks and New Delhi: Sage.

Mac Naughton, G. 2005. *Doing Foucault in Early Childhood Studies. Applying Poststructural Ideas*. London and New York: Routledge.

Mayall, B. 2013. *A History of the Sociology of Childhood*. Institute of Education Press.

Petrova, V. 2017. "Are You Giving Water?" New Forms of Expertise in the Field of Infant Diet in Contemporary Bulgaria. In: *Ethnologia Balkanica* 20: 45-57.

Qvortrup, J., Corsaro, W., Honig, M. (Eds.) 2009. *The Palgrave Handbook of Childhood Studies*. Palgrave Macmillan UK

Scourfield, J., Dicks, B., Drakeford, M. and Davies, A. 2006. Chapter 3 The Process of Children's National and Ethnic Identification. In: *Children, Place and Identity. Nation and Locality in Middle Childhood*. London and New York: Routledge. 40-58

Zelizer, V. 1985. *Pricing the priceless child*. New York: Basic Books.

Дата: март 2019 г.

Съставил: Мария Мартинова, Гергана Ненова